

Čilimník rakouský

Chamaecytisus austriacus (L.) Link

Stupeň ohrožení: C3

syn.: *Cytisus austriacus* L., *C. supinus* L. subsp. *austriacus* (L.) Briq.

POPIS

Menší keř nebo keřík s vystoupavými letorosty až 50 cm vys., výhony pokryty hustými přitisklými nebo odstálými chlupy. Listy 3četné, řapíky 10-15 mm dl., hustě chlupaté, lístky úzce eliptické-úzce obvejčité, 12-23 mm dl., zelenošedé-šedozelené, oboustranně přitiskle chlupaté. Květy vytváří terminální strboulovité málokvěté květenství, květy sytě žluté, 15-20 mm dl., jen pavéza na líci hustě hedvábitě chlupatá. Lusk podlouhlý, 17-23 mm dl., hustě stříbřitě plstnatý, semena zploštělá, lesklá, strofiola přítomna.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Xerothermní vysokobylinná-vysokostébelná vegetace, okraje křovin, lemy teplomilných doubrav, opuštěné vinice a ovocné sady, stepní lada a bývalé pastviny panonského termofytika. Snáší jen mírné zastínění, je význačným heliofytem, snáší i slabší expanzi aktivních druhů na zanedbaných plochách bez stálého managementu, resp. tyto plochy bez časté disturbance a odběru biomasy vyhledává. Půdy většinou hluboké, písčitohlinité-hlinitojílovité na podkladu vápnitých hornin, nejčastěji spraše, slínu, tercierních vápenců nebo vápnitých písků či štěrkopísků. Nejčastěji roste v nadmořských výškách 200-300 m na lokalitách s převažující expozicí jižní, méně často také jihozápadní-západní.

Cenologicky je nejčastěji zapojen ve společenstvech svazů *Festucion valesiacae* (úzkolisté suché trávníky), *Geranion sanguinei* (lemy teplomilných doubrav), *Prunion fruticosae* (nízké teplomilné křoviny) nebo vzácněji i na světlínách teplomilných doubrav sv. *Quercion pubescenti-petraeae*.

ROZŠÍŘENÍ

Těžiště výskytu druhu leží na Balkánském poloostrově, kde dosahuje jižní hranice v severním Řecku, roste také v Bulharsku a Rumunsku. Na sever zasahuje do střední Evropy do Maďarska a Rakouska a odtud tvoří výběžek na jižní Moravu a Slovensko, kde na jižní Moravě dosahuje S-SZ hranice recentního výskytu. Zajímavá arela několika lokalit v Polabí zanikla v první čtvrtině 20. století.

V ČR je momentálně rozšířen pouze v panonském termofytiku jižní Moravy, pokud českou arelu považujeme za zaniklou (téměř 100 let nepotvrzenou). Těžiště rozšíření druhu na jižní Moravě je na hlubokých vápnitých půdách Hustopečské pahorkatiny, roste však i na xerothermních lokalitách JV svahů Čsm. vrchoviny, hojně na Pavlovských vrších, Milovické i Valtické pahorkatině a nalezen na Staré hoře u Hlohovce. Na sever zasahuje až k Brnu. Altitudinálně leží většina lokalit v pahorkatině (kolinní stupeň) v nadmořských výškách 200-350 m, nížinám a příliš propustným půdám se tento druh vyhýbá. Všechny ostatní lokality, zvláště ty udávané na východ za ř. Moravou, jsou mylné, údaje z jiných částí ČR mimo jižní Moravu a Polabí byly taktéž vyřazeny jako mylně udávané, ať již z jakéhokoliv důvodu (mylná determinace?).

PŘÍČINY OHROŽENÍ

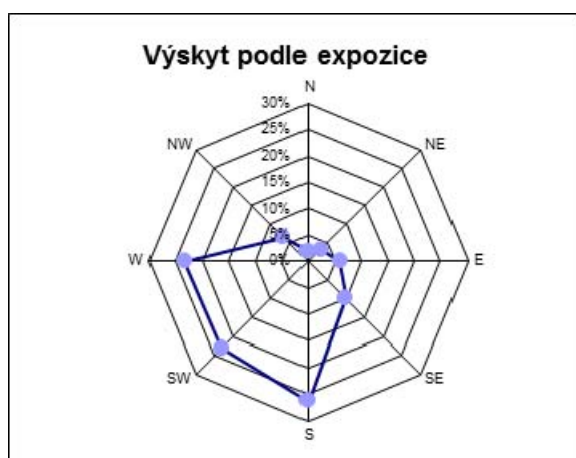
Většina lokalit *Ch. austriacus* je na nepřístupných lokalitách které ani do budoucna neslibují zemědělské využití. Jedinou výjimku tvoří rozšiřování vinic, v minulosti především terasování

svahů, které zničily mnoho lokalit. Hlavním faktorem u tohoto druhu je tedy přímá fyzická likvidace jedinců, populací. Tomuto druhu nevadí ani zarůstání aktivními druhy (např. ovsík), příp. absence managementu; plně mu vyhovují stepní lada, např. opuštěných rozvrácených ovocných sadů nebo dávných zrušených vinic, kam se dovede šířit (autochorie, vystřelování semen ze zralých, náhle praskajících lusků) a kde bývá značně nenápadným druhem i ve vysokostébelné sekundární vegetaci.

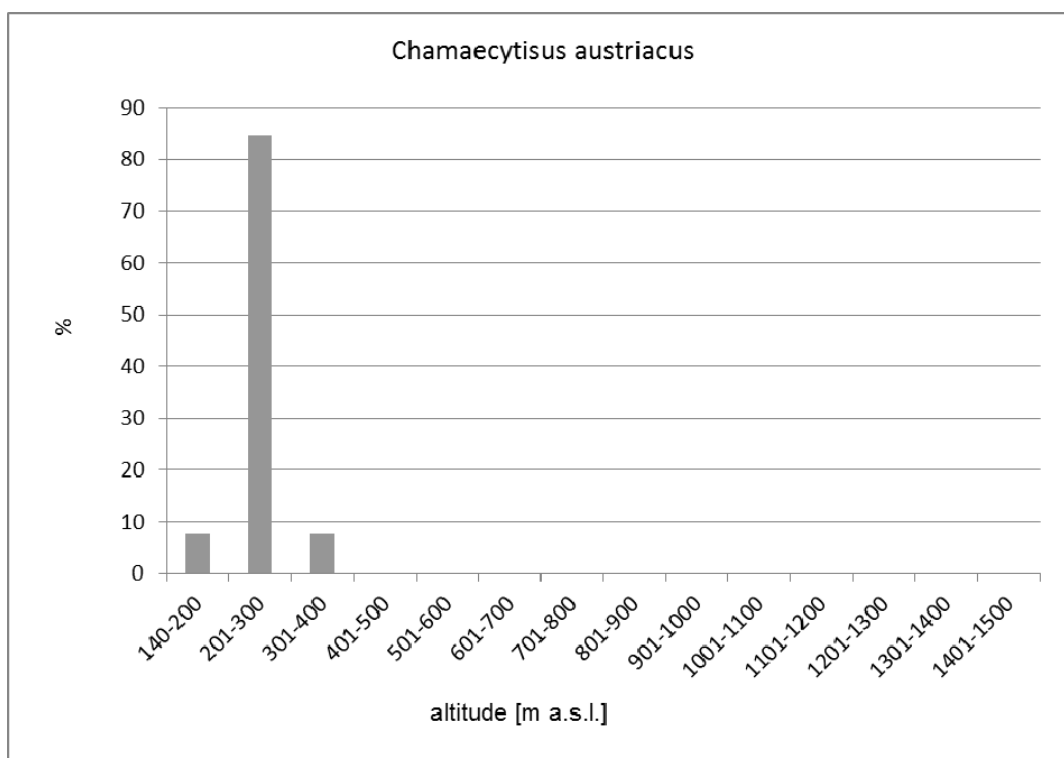
SEZNAM LITERATURY

SKALICKÁ A., 1983. *East European species of the genus Chamaecytisus Link.* Rad. Acad. Nauka Um. Bosne hercegovine, sect. natur-math. (21) 72: 239-245

CRISTOFOLINI G., 1991. *Taxonomic revision of Cytisus Desf. sect. Tubocystus DC. (Fabaceae).* Webbia 45: 187-219.

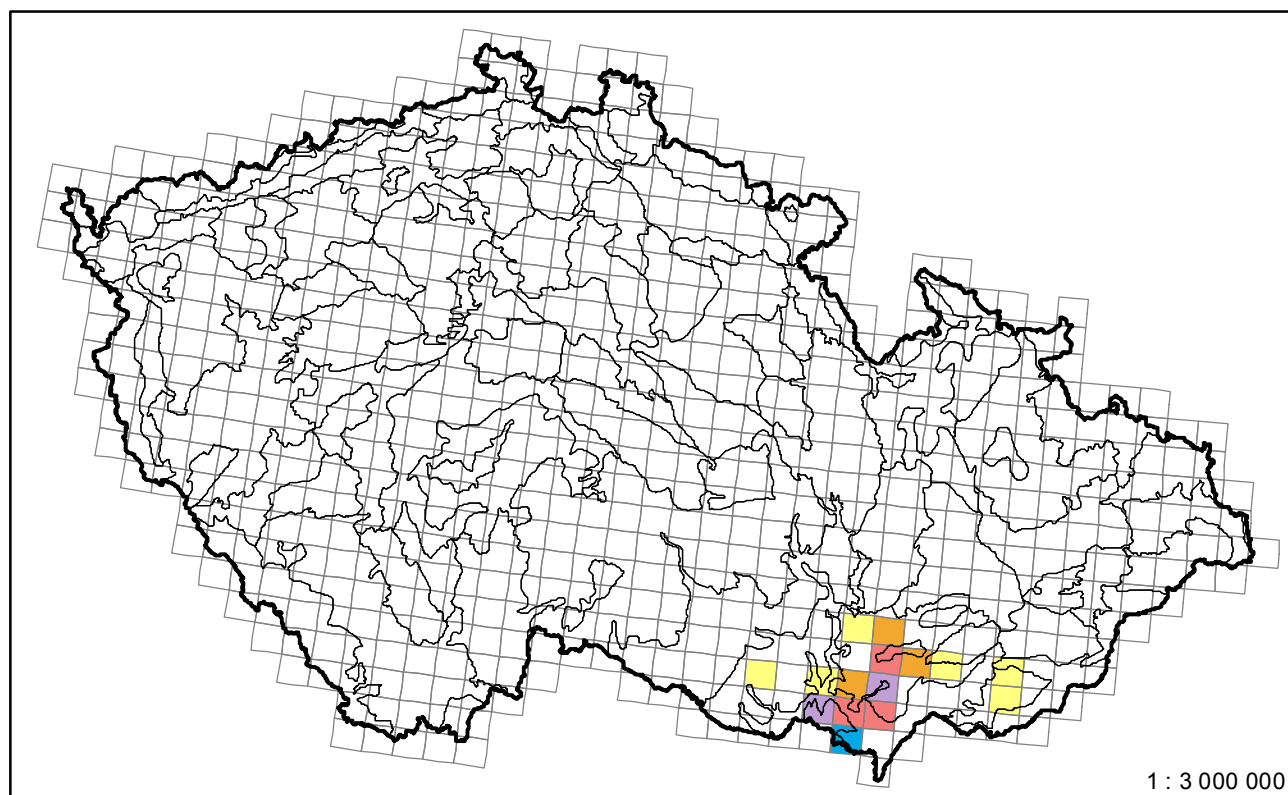

Výskyt podle nadmořských výšek

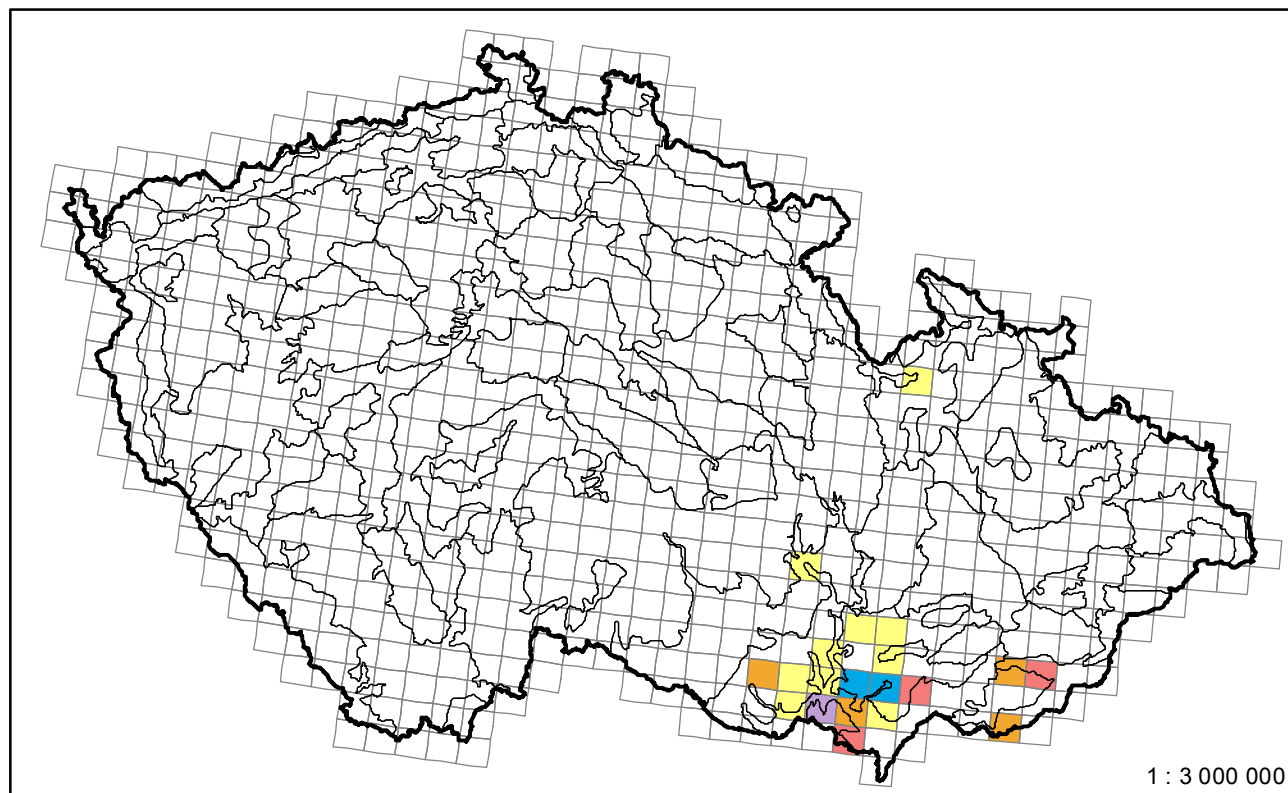

Výskyt do roku 2000

počet lokalit 1 2 - 3 4 - 5 6 - 8 9 - 10

Výskyt po roce 2001

počet lokalit 1 - 2 3 - 5 6 - 8 25 38 - 44